

В статията е поставен въпросът за пространствените и генетични отношения между палеобалканските езици, които представляват един от сложните проблеми на съвременното индоевропейско езикознание. Мненията на учените за съществуването или не на родство помежду им не е единно. Изследвани са две групи съответствия - фонетични (застъпването на палаталите със спиранти, делабиализацията на лабиовеларите, третирането на експлозивните съгласни) и топонимични (наблюдения върху две групи от топоними, в първата от които имена от една и съща основа се срещат в три или повече езикови области, а във втората - в две езикови области). Аргументирана е хипотезата, че съпадението между областите на фонетични и на топонимични съответствия е белег не само за географска близост, но и за генетично родство между тези езици.

□

4. □□□□□□□□□□□□□□□□ Skokelenoi - ein thrakischer Göttername aus einer wiederentdeckten □
Inchrift. - In: **Thracia 8**, 1988, 119-121.

Посветителният надпис от село Лиляче, Кюстендилско, за който става дума в статията, е публикуван в IGBulg (IV 2213) въз основа на препис, направен от Й. Иванов, и по времето на излизането на корпуса се е смятал за изгубен, поради което Г. Михайлов не е могъл да свери четенето. Намирането му в двора на една от къщите в селото по време на експедиция в района даде възможност да бъдат направени поправки в четенето на някои имена, сред които най-забележителен е епитетът на Зевс, Хера и Афродита Укпкелзпй, неизвестен досега, но очевидно тракийски по произход, тъй като и двете му съставни части се срещат поотделно в други тракийски имена.

□

5. □□□□□□□□□□□□□□□□ Плукидид. Избрани страници (съставителство и превод от старогръцки). София, 1988.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

6. □□□□□□□□□□□□□□□□ Stratigraphie der Angaben über die thrakischen Ortsnamen in den antiken Quellen. - In: **Thracia 9**, 1989, 122-136.

Разделянето на сведенията на античните автори за тракийската топонимия на стратиграфски пластове въз основа на най-ранната поява на всяко едно име в античен извор дава ясна представа за познанията на старогръцките и латинските □ писатели за Тракия през различните периоди на античността. Очертава се постоянното увеличаване на сведенията както по отношение на числото на топонимите, така и по отношение на териториалния обхват - с течение на времето в полезрението на древните автори влизат все повече области на север. Определянето на времето на първото засвидетелстване на всяко име представлява първи етап в процеса на определянето на времето на появата на едно име или на група имена в езика.

Монографията представлява изследване, основаващо се на съпоставянето на езикови и културни факти - на ономастични и митологични данни от Беотия, характеризиращи езика и културата на предгръцкото население. То се основава на схващането, че езикът и културата могат да бъдат разглеждани като различни семиотични феномени, свързани с определен социум и с определен етнос. В първата част на работата е съставен каталог на предгръцките имена от Беотия, изследвани са изоглосите между Беотия и други области на Балканския полуостров, както и фонетичните особености и словообразователните елементи на така установената предгръцка ономастика. Във втората част са проучени предгръцките елементи в мита за Кадмос. Изследвани са религиозното, културното и социалното ниво на мита, хронологическите му пластове, географията на митологичните връзки и географията на ономастичните паралели на имената Кадмос и Европа. В заключение се установява лексикална и словообразователна общност между езиците от северната част на Балканския полуостров и езиците, създали предгръцкия пласт в ономастиката на Беотия. Поддържа се тезата и за съществуването на културна общност, отразено в митологията. Аргументира се становището за Балканския полуостров като ареал на относително единство на език и култура в периода преди идването на гърците, а за палеобалканска Беотия - като за един от центровете на този ареал.

□

35. Der paläobalkanische ethnolinguistische Raum. - In: **The Thracian World at the Crossroads of Civilizations**. Proceedings of the Seventh International Congress of Thracology. Bucharest, 1994, vol. 2, 289-299.

В статията се прави съпоставка между ономастични елементи от северната част на Балканския полуостров, предгръцка ономастика от цяла Гърция и Мала Азия от една страна и предгръцки митологични елементи от друга. Въз основа на съпадението на техните ареали се очертава понятието за палеобалканското етнолингвистично пространство.

□

36. Похищението на Персефона и неговите индоевропейски паралели. - В: **Seminarium Thracicum 3** (Първи академични четения в памет на академик Гаврил Кацаров), 1994, 193-202.

Старогръцкият мит за похищението на Персефона от Хадес е съпоставен с подобни мотиви от германо-скандинавската, индийската, келтската и балто-славянската митологии. Въз основа на тази съпоставка е изградена хипотезата за съществуването на древен индоевропейски мит за похищението и връщането на природна богиня, пресъздаващ от една страна цикличните процеси в природата, а от друга - вярата в отвъдното.

□

37. Le myth de Cadmos et l' aire ethnolinguistique paléobalkanique. - In: **Thracia 11** (Studia in honorem Alexandri Fol), 1995, 163-172.

В статията са разгледани различните версии на мита за Кадмос с особен акцент върху географското им разпространение - североизточната част на Балканския полуостров (Тракия и тракийските острови), северо-западната част на Балканския полуостров (Илирия и Епир), Мала Азия и егейските острови, континентална Гърция и Финикия.

□

38. Phonetische und toponymische Entsprechungen in den paläobalkanischen Sprachen. - In: **Studia in honorem Georgii Mihailov**, 1995, 241- 244.

Статията е превод на № 3.

□

39. Invariant and Transformations in the Palaeo-Balkan Mysterial Myth about the Wedding-Death. - **Orpheus 6**, 1996, 25-50.

Студията е изградена въз основа на теоретичната постановка за съхраняването на инвариант на митологемата при развитието и видоизменянето на митологичните и свързаните с тях фолклорни текстове. На тази база е направено проучване на старогръцките митове за отвличането в подземното царство и брака на млада вегетационна богиня с хтоничен бог, както и последващото ѝ извеждане или завръщане. Разгледани са митовете за Персефона, Ариадна, Европа, Елена, Семела, Евридика/Агриопа и Аксиокерса/Хармония. Изведеният от тях инвариант е определен като сватба-смърт и е аргументирано становището, че развитите от него митове отразяват древни представи за цикличните процеси в природата и за вярата в живот в отвъдното, които са свързани с предгръцкото население на Елада и с древните етноси на север от нея.

□

40. Thesaurus Linguae Thracicae I. Hesiodus and the Logographs. - **Orpheus 6**, 1996, 89-108 (съвместно с П. Димитров)

Работата представлява извлечен от гръцките извори ономастичен материал за изработването на тезаурус на тракийския език. Частта за Хезиод е написана от П. Димитров, а за логографите - от С. Янакиева.

□

41. The Samothracian Myth about Axiokersa/ Harmonia. - In: **Thracia Pontica 6/ 1**, Sozopol, 1997, 367-372.

В статията е разработен по-подробно набелязаният в № 39 мит за гръцката митологична

героиня Хармония и нейното съответствие - богинята Аксиокерса от самотракийските мистерии. Подчертан е предгръцкият характер на самотракийските божества и тракийският произход на имената им. Проследява се трансформирането на централния митологичен персонаж от богиня в героиня в процеса на възприемането и развитието на мита в гръцка среда.

□

42. Трако-илирийски ономастични паралели (речни названия). - В: **Юбилеен сборник в памет на акад. Димитър Дечев**. София, 1998, 123-126.

В статията са разгледани ономастични паралели между тракийската и илирийската езикови области, при които в едни от случаите има речни имена и от двете страни, а в други - речно име от едната и друго (селищно, племенно или лично име) от другата страна. Обоснована е хипотезата, че в двата езика са образувани собствени имена от едни и същи апелативни основи - наследство от общия за двата индоевропейски праезик.

□

43. **Старогръцки език. Учебно помагало**. София, 1998.

Помагалото е предназначено за студенти историци, изучаващи старогръцки език. То представлява хрестоматия - подбор на текстове във връзка с изучавания материал и е снабдено с речник, който да улеснява четенето.

□

44. Vergleichende Analyse der Onomastik aus dem thrakischen und aus dem dako-mösischen Gebiet. - In: **DIOS** I. Sofia, 1999, 81-93.

В статията е анализиран ономастичен материал от двете области, обозначаващи в изследванията на тракийския език като тракийска и дако-мизийска. Тези обозначения се приемат само като географски наименования. Критикувани са предишни изследвания, които съпоставят названия само от една и съща категория - само хидроними, само селищни имена, само лични имена. Обоснован е методът на изследване, при който се правят паралели и между различните категории. При така направения анализ се установява голямо количество лексикални изоглоси, което води до заключението за лексикално единство в рамките на територията от Карпатите до Егейско море.

□

45. Lexikalische Entsprechungen der vorgriechischen Hydronyme in den paläobalkanischen Sprachen. - **Études Balkaniques** 1999, №1/2, 20-23.

Разгледани са лексикални паралели между предгръцките хидроними от територията на Елада и ономастика от негръцките области на Балканския полуостров и в Мала Азия.

Установява се висока степен на лексикално съответствие между ономастичния материал от разглежданите езици.

□

46. Der Name des Fabeldichters Äsop. - **Orpheus** 9, 1999, 47-50.

Не само личността на баснописеца Езоп предизвиква интереса на изследователите от гледна точка на мита и традицията, но също и неговото име - Aisopos - от гледна точка на ономастиката, тъй като е много рядко срещано. В статията се правят паралели с ономастичен материал от Тракия и Мала Азия, с предгръцка апелативна лексика, както и със словообразователни модели от същия ареал. Аргументирано е становището, че разглежданите имена са образувани от една и съща апелативна основа, съществувала в няколко езика на Балканския полуостров и Мала Азия. Отбелязва се, че наблюденията върху името на Езоп и другите названия от предполагаемо същата основа представляват паралел на лингвистично ниво спрямо наблюденията върху традицията около Езоп, направени в други изследвания.

□

47. Палеобалкански паралели на предгръцката ономастика от Беотия. - В: **Thracia antiqua** 10 (Сборник в памет на проф. Г. Михайлов). София, 1999, 30-37.

В статията са представени лексикалните паралели между предгръцката ономастика от Беотия и различни области от древния свят. Установява се, че най-многобройни са паралелите с Кария в Мала Азия, на второ място са тези с Тракия, следват тези с Троада, Фригия, Ликия, Лидия, Крит и другите острови в Егейско море - Лесбос, Парос, Скирос, Кипър, Тера и др. От областите в северната част на Балканския полуостров следват Македония и Илирия, а от другите области на Елада най-многобройни са паралелите с Тесалия, следвана от Пелопонес и Атика.

□

48. Предгръцката хидронимия. - В: **Seminarium Thracicum** 4. □ Sofia, 2000, 85-118.

В студията са разглеждани около 110 хидронима от континентална Гърция и островите, за които се постулира предгръцки произход. Поставени са няколко групи от проблеми - за критериите за подбор на имената, за липсата на убедителни етимологии от старогръцки език, за връзката с апелативната лексика от предгръцки произход, за отношението между собствени и нарицателни имена и др. Акцентира се върху ономастичните изоглоси между Гърция, разположените северно от нея области и Мала Азия. В числото на паралелите са посочени освен водни названия също и образувани от същите основи като хидронимите селищни, планински, а в по-редки случаи и лични имена. Ономастичните съответствия от извънгръцките области са около 180 - 190, от които над 80 са от Балканския полуостров северно от Гърция. Установява се и висока степен на

приемственост между езика на предгръцкото население и това на новодошлите елини, тъй като е голям процентът (110 от 450) на запазените предгръцки имена.

□

49. Die Entführung Persephones und einige indo-europäische Parallelen. - In: **Thracia 13** (Studia in memoriam Velizari Velkov), 2000, 175-185 (превод на № 36).

□

50. Предгръцката ономастика и етническите общности на Балканския полуостров и в Мала Азия. - В: **Етнолингвистични проблеми на балканските народи**. София, 2000, 41-51.

Въз основа на съпоставка на езикови и културни елементи от различни езикови области на Балканския полуостров и Мала Азия се извежда хипотезата за близост на населяващите ги етнически общности.

□

51. <ἌεΎίáíáññῖδ̄ и предгръцките имена на -άíáññῖδ̄. - В: **Ethnoses and Cultures on the Balkans**. Sofia, 2000, 158-168.

Известното, широко разпространено и до днес в индоевропейските езици и считано за гръцко лично име <ἌεΎίáíáññῖδ̄ е разгледано в статията в съпоставка с предгръцките имена в втора съставна част -άíáññῖδ̄: хидронимите ΜβΎάíáññῖδ̄, Уκβμαíáññῖδ̄, Scalandrus, селищните имена #Βμαíáññῖδ̄, Ελαíáññῖδ̄, личните имена Κβυυάíáññῖδ̄, ΚβυυΎίáññῖδ̄ и др. Въз основа на изложените факти е изказано становището, че и личните имена Александър и Александра са с предгръцки произход, а възприемането им като гръцки се дължи на езикова интерференция между гръцко и предгръцко словно богатство.

□

52. Предгръцкият субстрат като социоллингвистичен и етнолингвистичен проблем. - В: **Seminarium Thracicum 5** (Втори академични четения в памет на академик Гаврил Кацаров), 2001, 47-56.

Утвърждава се тезата, че изчезването на един език и превръщането на негови елементи в субстрат на друг език е преди всичко социоллингвистичен проблем, тъй като причините за това не са вътрешноезикови, а са резултат от социалното общуване между двата етноса. Посочват се трудностите, както и факторите, благоприятстващи социоллингвистичното изследване на предгръцкия субстрат. Посочва се, че отношенията език - етнос, култура - етнос и култура - език превръщат проблема за субстрата и в етнолингвистичен проблем - в неговата основа стои връзката между език и култура като причина за изоморфните явления, които наблюдаваме. По отношение на предгръцкия субстрат съществуват както трудности, така и благоприятни за етнолингвистично изследване моменти. Към

последните принадлежи същественият пласт предгръцка лексика в старогръцки език и наличието на голям брой субстратни елементи (напр. определяни като чужденци герои и богове) в старогръцката митология. Аргументирано е твърдението, че успоредното изследване на езиковите и културните явления може да доведе до по-точни и по-детайлни заключения върху културата, езиците и етносите на Балканския полуостров и в Мала Азия в древността.

□

53. The Name of the River Sangarios. - **Epigraphica Anatolica** 34, 2002, 139-142.

В статията са разгледани различните становища на изследователите за езиковата принадлежност на речното име. Аргументирано е мнението за неговата тракийска принадлежност въз основа на следните факти: Сангарий е главна река на Витиния, а според единодушното мнение на античните автори витините са тракийско племе; наличието на названия от същата основа в европейското тракийско езиково пространство - селищно име УбггЯдбхб и Saggarius sinus, залив на северозападния бряг на Черно море; аргументи от митологичен характер - епонимът на реката е син на Мигдон, който от своя страна е епоним на тракийското племе мигдони, преселило се в Мала Азия, което сочи към друг кръг от ономастични връзки с Европейска Тракия. Заключение е, че споменатите паралели между Балканския полуостров и Мала Азия се дължат на лексикална общност в езиците на етническите групи, населявали тези два района, но все пак заради тракийската принадлежност на витините речното име трябва да остане в списъка на тракийските хидроними.

□

54. Die thrakischen Hydronyme und ihre lexikalischen Parallelen. - In: **Thrace and the Aegean. Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology (Sofia 2000)**. vol. 2. Sofia, 2002, 783-790.

В статията се разглеждат лексикалните паралели на тракийските хидроними в други езици от Балканския полуостров и Мала Азия. Най-многобройни се оказват съответствията от Мала Азия - 44, от които 29 пълни изоглоси. Паралелите от западните части на полуострова са 20, следват тези от южната част на полуострова и най-малко са тези от езиците северно от Балканския полуостров. Въз основа на анализа са направени заключения за лексикалната близост на говорените в този широк ареал езици.

□

55. La notion de ἰϋᾶῆῦῶῖῑ chez Strabon et la situation ethno-linguistique sur les territoires thraces. - **Études Balkaniques**, 2002, № 4, 75-79.

В статията се разглежда дискуссионният въпрос за наличието на един или два езика в пространството от Карпатите до Егейско море. Подчертават се данните на античните

локализация на мита за Терей. За самото име на селището съществува спор между езиковедите дали е тракийско или гръцко. Гръцка принадлежност се приема дори от Д. Дечев. Въз основа както на съображения от етимологически и историко-езиков характер, така и на ономастични данни (тракийски лексикални съответствия) в статията се достига до заключение за тракийския произход на топонима Давлида.

□

60. Сватба в Хадес: смъртта на Евадна и смъртта на тракийските вдовици. - В: **Seminarium Thracicum 6**. София, 2004, 37-52.

Старогръцката литература и епиграфика съдържат многобройни примери за представяне на смъртта като сватба. Митовете за Евадна и за другите вдовици, които се самоубиват след смъртта на съпрузите си, илюстрират тази концепция. Според сведения на античните автори при някои тракийски племена е съществувал обичаят вдовицата на починалия съпруг да бъде посичана на гроба му и погребвана заедно с него. Сравнителният анализ на гръцките митове и на тракийския обичай, както и на подобни обичаи и вярванията на други индоевропейски народи, направен в статията, довежда до по-добро разбиране на причината за тези два феномена: вярата в живот в отвъдното и по-специално - в продължението на земния брак в отвъдното.

□

61. Ein neues Projekt über ein Computer-Korpus der thrakischen Sprache. - **Orpheus 13-14** (2003-2004), 99-102 (съвместно с Ал. Фалилеев).

В статията е изложена концепцията за създаване на база данни за тракийския език, която да обхваща целия тракийски езиков материал, както и възможност за търсене от потребители на всяко едно име, част от име или друг елемент по определени критерии.

□

62. Towards a Computer-based Corpus of □ Thracian. - In: **Языки и диалекты малых этнических групп на Балканах**. Международная научная конференция. Тезиси докладов. Санкт-Петербург, 2004, с. 43 (съвместно с Ал. Фалилеев, резюме на № 61).

□

63. Noces prolongées dans l'Hadès: d' Evadné aux veuves thraces. - **Revue de l'histoire des religions** 222/ 1, 2005, 5-23 (превод на № 60).

□

64. Les témoignages des auteurs antiques de "sacrifices" de veuves en Thrace. - In: **Thracia** 16, 2005, 151-161.

В статията се оспорва широко разпространеното становище, че убиването на вдовицата на починалия съпруг и погребването ѝ заедно с него при някои тракийски племена представлява жертвоприношение. Направеният анализ на употребените в старогръцките текстове термини сочи, че преводът „принасям в жертва“ е неточен и се дължи на тълкуване от страна на преводачи, откъдето впоследствие и на тези, които са го възприели; правилният превод е „посичам“. Същевременно анализът на случаите на действителни човешки жертвоприношения показва, че тракийският обред не съвпада с тях нито по отношение на предполагаемата жертва, нито по отношение на нейния адресат. Вдовиците не се вписват в нито един от двата установени типа жертви. Те приемат смъртта доброволно и явно това поведение е свързано с вярата на траките в живота в отвъдното. Тази практика не се е възприемала нито от самите тях, нито от околните като жертвоприношение. Нейната цел е била съвместен живот на съпрузите в отвъдния свят.

□

65. Das thrakische Hydronym □ #Бисхт. - **Orpheus** 15, 2005, 73-77.

Въпреки че тракийският произход и дори етимологията на речното име #Бисхт, античното название на река Янтра, изглеждат общоприети, хидронимът поставя някои много съществени въпроси, свързани с историческата фонетика на тракийския език. Въз основа на съпоставяне с други тракийски ономастични елементи в статията се доказва, че приверждането на това речно име като доказателство както за наличието на изместване на съгласните в тракийски, така и за разлика във вокализма и за съществуването на два отделни езика - тракийски и дако-мизийски, е

неправомерно.

□

66. Die Etymologien des thrakischen Hydronyms Hebros. - **Linguistique Balkanique** 45/ 3, 2006, 387-394.

В статията са разгледани предложените от различни изследователи □ етимологии на речното име \$Евспт. Изтъкнати са от една страна аргументи за неубедителността на едни от етимологиите, а от друга - в полза на становището, че най-убедителна е тази за произхода на хидронима от гласата Wвспт. Свързването им заедно в един и същи текст определено сочи, че споменаването на значението на тази иначе неизвестна дума е било направено от някой автор именно във връзка с обяснението на речното название. Поради редкостта на гласата е твърде невероятно предположението, че между нея и хидронима няма нищо общо, т.е. че еднаквото им звучене се дължи на омонимия. Наистина Хезихий не съобщава от кой език или диалект е думата, може би и в източника му не е имало такива данни. Но гръцката ѝ етимология не е убедителна поради фонетични причини - краткостта на е-звука в гласата и дългата гласна в и.е. корен, от който се извежда. По-вероятно е гласата да произхожда от тези области на Балканския полуостров, където се намират двете реки с името \$Евспт, т.е. да е палеобалканска.

□

67. Lexikalische Identität zwischen thrakischen Hydronymen und Ethnonymen. - **Orpheus** 16, 2006, 43-53.

В статията са разгледани случаите в тракийската ономастика, при които хидроними и етноними са образувани от една и съща основа. Обособени са две групи. При едната племенните названия са производни от речните имена, като съответното племе е живяло в областта на реката и името му означава „тези, които живеят по поречието на реката X". При другата група двойките хидроним/ етноним от една и съща основа са отдалечени географски една от друга; заключението за тях е, че става дума за словообразуване от един и същи апелатив. Въз основа на тези факти е аргументирано становището, че широкият ареал на разпространение на

такива двойки имена - от днешна Северозападна България до Троада, Витиния и Мизия в Мала Азия и от Днестър до Ематия - трябва да се възприема като ареал на разпространение не само на ономастични съответствия, но и на едни и същи апелативи.

□

68. Сведенията на античните автори за тракийското речно и селищно име Arzos. - В: **Словото - класическо и ново**. Конференция на факултета по класически и нови филологии (София 2005). □ София, 2007, 115-121.

Благодарение на сведения от различни източници може да се твърди със сигурност, че тракийското селище Арзос се е намирало при днешното село Калугерово, Старозагорско, и че същото название в античността е носила река Сазлийка, ляв приток на Марица, вливаща се в нея недалеч от същото село.

В статията се обръща особено внимание на сведенията на Клавдий Птолемей за град Арзос и за устието на река Арзос и се стига до заключение, че споменатата от Птолемей река не е идентична с притока на Марица, както предполагат някои учени, и че в древна Тракия е имало две реки с име Арзос - днешната Сазлийка и малка река, вливаща се в Мраморно море в района на Текир даг.

□

69. Die thrakische Hydronymie und einige Diskussionsprobleme der thrakischen Sprache. - In: **Proceedings of the 10th International Congress of Thracology** (Komotini, Alexandrupolis, 18-23 October 2005). Athens, 2007, 238-244.

В статията се разглеждат едни от най-съществените и предизвикващи най-остра полемика проблеми на тракийския език - въпросът за предполагаемото изместване на съгласните (Lautverschiebung) в тракийски и този за постулираното от В. Георгиев и приемано от редица изследователи съществуване на два отделни езика - тракийски и дако-мизийски. Подчертана е важната роля за решаването на тези проблеми на хидронимията като много

устойчива и принадлежаща към най-древните пластове на топонимията. Въз основата на разгледани речни имена и друг свързан с тях ономастичен материал е аргументирано становището, че данните на хидронимията не подкрепят нито едната от двете посочени тези.

□

70. Die Autoren der Antike über den thrakischen Fluss- und Siedlungsnamen Arzos. - In: **Thracia** 17, 2007, 325-332 (превод на № 68).

□

71. Лексикална идентичност между тракийски хидроними и етноними. - **Списание на БАН**, 120, 2007, № 4, 51-56 (превод на № 67).

□

72. Рецензия за книгата на Мирена Славова "Phonology of the Greek Inscriptions in Bulgaria". Stuttgart 2004. - **Съпоставително езиковедие** 32, 2007, № 1, 109-112.

□

73. Рецензия за сборник "Parallels between Celtic and Slavic. *Proceedings of the First International Colloquium of Societas Celto-Slavica*". Edited by Séamus Mac Mathúna and Maxim Fomin. Coleraine 2006. - **Съпоставително езиковедие** 32, 2007, № 3, 183-185.

□

74. Falileyev, A. The Eastern Balkans on Ptolemy's Map. Critical-Bibliographic Studies. München 2006. - **Beiträge zur Namenforschung** 43, 2008, № 4, 472-475 (review).

□

75. Der thrakische Flussname #БШЙнипт. - **Linguistique Balkanique** 48, 2009, № 1/2, 101-105.

#Áøéíèð е име на малка река в югоизточна Тракия, днес Кавак-чай в европейска Турция. От същата основа като на хидронима е и названието на тракийското племе <БøЯíèйй, както и на град #Áøйíèð и на областта <ÁøхíèЯð, всички в района, където е и реката. В статията са очертани три групи мнения на изследователите за тези имена: 1) учени, които смятат хидронима и другите названия от същата основа за тракийски, като отричат връзката с апелатива Døéíèð "пелин"; 2) такива, които смятат, че има връзка с Døéíèð, но отричат тракийския произход на хидронима, топонима и етнонима и ги смятат за гръцки или за пелазгийски; 3) такива, които приемат, че случаят представлява лексикален паралел между тракийски и пелазгийски. По-нататък е обосновано възприемането на етимологията на И. Дуриданов от *arsa "трепетлика, топола", но не и на мнението му, че тя е алтернатива на родството с апелатива ВШЯнийпн. Обоснована е възможността етимологически и двете да произлизат от и. е. *arsa, тъй като е нещо обичайно названия на растения да са производни от названия на дървета или на други растения, за което са дадени примери от други индоевропейски езици.

□

76. Нови методи и подходи в изследването на тракийските езикови остатъци в България в началото на XXI век. - В: **Acta linguistica Petropolitana V**, 2009, Т. 1, 322-333.□

В статията се разглеждат излезли през последните десет години монографии по тракийски език, в които се използват методи, различни от етимологичния подход към тракийските езикови остатъци, господствал през втората половина на XX век. Посочени са също редица публикации на епиграфски паметници от последното десетилетие, които въвеждат в научно обръщение нов тракийски езиков материал - предимно лични и божески имена, както и нови варианти на вече познати тракийски имена.

□

77. Ist der Flussname #Áîëïð thrakisch?. - In: **Thracia 18**, 2009, 485-490.

#Áîëïð е название на две реки на Балканския полуостров: на днешната река Вардар в Македония и на приток на Истрос в Малка Скития. В статията са разгледани различните становища за езиковия произход на хидронима. Като се установява наличието на названия от основа <Бой- на три места в тракийското езиково пространство - в югозападна Тракия (Македония), южно от делтата на Дунав и на о-в Самотраки - се аргументира становището, че в тракийски език е съществувал апелатив от тази основа. Поради това #Áîëïð трябва да се смята за тракийски хидроним, като се отчита и възможността за произход от обща за повече палеобалкански и индоевропейски езици основа.

□

78. **Тракийската хидронимия**. София, 2009. Академично издателство „Марин Дринов“.

Монографията се състои от въведение, две части, от които втората има четири глави, заключение, библиография, съкращения и резюме на английски език. Приложени са и две карти.

Във въведението са очертани целите и методите на работа, подчертана е ролята на собствените имена за изучаването на езиковата ситуация в тракийското езиково пространство, определени са хронологическият и териториалният обхват, □ разгледан е теоретично и проблемът за езиковата хомогенност.

В първата част, „Анализ на ономастичния материал в лексикографски ред“, са събрани и анализирани всички сведения за водните названия, както и състоянието на досегашните изследвания върху тях, като хидронимите са подредени по азбучен ред. Сведенията от античните автори са извлечени от реномирани издания, снабдени с критичен апарат и коментари. Анализирани са данните на авторите в различни аспекти - време на засвидетелстване, използвани източници, достоверност, разночетения в кодексите и др. Установени са различните варианти на всяко име в тяхната хронологическа последователност. Това е важен елемент на изследването, тъй като неправилни варианти са довели до неправилни етимологии в някои изследвания, които от своя страна стават причина за редица неправомерни заключения за тракийския език. Въз основа на изследването на текстовете са потвърдени формите на някои названия, смятани за спорни, и са отхвърлени някои предложения за четене. За отделни сведения е установено, че не се отнасят за тракийски хидроними.

Втори аспект на изследването в тази част е историко-географско проучване въз основа от една страна на сведенията на античните автори, а от друга - на изказаните досега в научната литература

мнения. То е неизменна част от ономастичното изследване и е особено важно при имена, чиито идентификации са несигурни, тъй като данните са противоречиви или недостатъчни. Аргументирани са определени идентификации, оспорвани поради неправилно тълкуване на данните от някои съвременни изследователи. Третото направление е лингвистичното. Неговата цел е да се изследват надеждността на етимологиите и езиковите данни, които потвърждават или не потвърждават принадлежността на всяко едно название към тракийския език. Изводът е, че малка част от етимологиите са вероятни и могат да бъдат използвани като база за изследването на характеристиките на тракийския език. Колкото до езиковата принадлежност на имената, десетина названия трябва да бъдат изключени от сборния списък на тракийските хидроними. Произходът на други названия е спорен, но тъй като има и аргументи в полза на тракийския, те не могат да бъдат изключени.

Част втора е озаглавена „Тракийският език през призмата на хидронимията“ Тя се състои от четири глави.

В първата глава е направена класификация на тракийските хидроними, включваща двата традиционни основни дяла - семантична и структурна класификация.

Във втората глава „Езикови характеристики на тракийските хидроними“ въз основа на засвидетелстваните форми на тракийските речни имена и чрез съпоставянето им с формите на други тракийски имена и глоси са установени характерни особености в областта на фонетиката, морфологичната структура и лексиката. В областта както на вокализма, така и на консонантизма констатацията е, че различните варианти при водните имена не са признак за езикови или диалектни различия на територията между Карпатите и Егейско море. Изследването им не

подкрепя разпространената теза за изместване на съгласните в тракийски. В резултат на лексикалното изследване на тракийската хидронимия е направен изводът, че лексикалните основи на водните названия имат съответствия с тези на други тракийски имена - селищни, лични, племенни и божески - от различни области на тракийското езиково пространство. При това няма никакви фонетични противопоставяния нито във вокализма, нито в консонантизма между лексиката от различните области.

Глава трета е посветена на лексикалното съпоставяне на тракийските водни имена с ономастичен материал от съседните на тракийския езиков ареал области - Мала Азия, Гърция, западните части на Балканския полуостров и областите северно от него. □

Направеният в четвърта глава анализ на данните на хидронимията хвърля допълнителна светлина за изясняване на проблема за елинизацията и романизацията в тракийските земи в аспекта на проследяването на съдбата на тракийския език до края на античността. Гръцки и латински названия има само по егейското крайбрежие и около дунавската делта. Пълната им липса във вътрешността на страната е сигурен признак за това, че в Тракия старогръцки и латински език не са били говорени масово.

Тракийският език е съществувал до края на античността, като през последните два века, след варварските нашествия, тракийското езиково пространство вероятно е било разпокъсано, което е създавало предпоставките за отмирането на тракийския език и асимилирането на траките при настаняването на славяните на Балканския полуостров.

□

79. За идентификацията на тракийските хидроними <Бсфзукът и <БсфЪкзт. - В: **Сборник в памет на професор Велизар Велков.**

София 2009, 38-42.□

Двата хидронима са сочени от различни изследователи като антично име на река Арда, както и като два варианта на едно и също име. Анализът в статията сочи, че географските данни на Херодот за Артеск, а именно преминаването на Дарий в похода му срещу скитите през тази река, не позволяват тя да се идентифицира с Арда, а оттам - и с <ÁñôÛêçð. Двете имена - <Бсфзукът и <ÁñôÛêçð са образувани от една и съща основа с различни суфикси, но са имена на две различни реки, от които Арда е <ÁñôÛêçð. За Артеск има две възможности - приток на Ергене (Теке дере) или крайбрежна река, чието устие може да е на север най-много до Бургаския залив - Факийска река или Мандра, от които може би по-вероятна е по-голямата Факийска река. Коя от двете възможности е по-вероятна зависи от това кое е било трасето, по което се е движел Дарий.

□

80. Още веднъж за *Biblia Bessica*. - **История 2010, № 3, 54-58.**

В статията се обсъждат два различни проблема във връзка с *Biblia Bessica*. Първият е скептичното отношение към съществуването на превод на тракийски език на Светото писание. Подчертана е изключителната надеждност на сведението на Йоан Златоуст, както и съществуването на други косвени данни и се поддържа становището, че не може да има съмнение, че такъв превод е съществувал.

Вторият проблем е грандиозната манипулация, че превод на Новия завет на тракийски език е намерен и „декодиран“. Обяснява се, че в случая става дума за превод на бохаирски диалект (северен диалект на коптския език) и всякакви твърдения, че това е

тракийски език, че в текста се срещат имена на тракийски племена и името на Орфей, са безпочвена спекулация и изопачаване на езикови и исторически факти.

□

81. Арзос (1). - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=451&Itemid=103

□

82. Арзос (2). - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=452&Itemid=103

□

83. Атрюс. - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=453&Itemid=103

□

84. Батюниас. - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=454&Itemid=103

□

85. Битюас. - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=455&Itemid=103

□

86. Зюрас. - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=461&Itemid=103

□

87. Тонзос (река). - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=458&Itemid=103

□

88. Тонзос (селище). - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=459&Itemid=103

□

89. Хеброс. - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=456&Itemid=103

□

90. Юрас. - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=457&Itemid=103

□

91. Царските надписи. - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=255&Itemid=103

□

92. Тракийският език. - В: **Електронна енциклопедия „Древна Тракия и траките“**.

http://www.thracians.net/index.php?option=com_content&task=view&id=266&Itemid=103

□

□□□□□ **Под печат**

(по решение на научния съвет на ИБЦТ не се качват на сайта резюмета на публикациите, които още не са излезли от печат, тъй като не са защитени по закона за авторското право)

□

93. Die Auskunft des Älteren Plinius über die thrakischen Flüsse Bargas und Syrmus. В: **Международна конференция в памет на професор Б. Геров (София 2005)**. □

94. Едно ново тракийско селищно име. - В: **Studia classica Serdicensia 1. Musarum semper amator.**

□

95. Тракийската хидронимия и проблемът за елинизацията в Тракия. - В: **Seminarium Thracicum 7.**

□

96. Die thrakische Hydronymie in Kleinasien. - **Orpheus 18.**

□

97. Локализацията на мита за Терей в Тракия. - В: **Сборник в памет на академик □ □ Д. П. □ Димитров.**

□

98. Тракийските експлозивни съгласни. 1.

Ономастичният материал. - В: **Thracia 20** (студия).

□

99. Thrakien, die Balkanhalbinsel und die Hypothese der sogenannten alteuropäischen Hydronymie. - **Linguistique Balkanique**

□

□

□

□

□

□ □

□